ESPOON KÄRÄJÄOIKEUS
Vitikka 1
02630 Espoo

ASIANTUNTIJALAUSUNTO
17.2.2016

Eduskunnan lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Viite -Kansalaisaloite lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistusasteikon koventamisesta (KAA 3/2015)
-Lakialoite laiksi rikoslain 20 luvun 7 §:n muuttamisesta (LA 21/15 vp)

Yleistä

Seksuaalirikoksia koskevaa rikoslain 20 lukua on viimeisten viiden vuoden aikana muutettu useaan kertaan. Lapsiin kohdistuvia seksuaalirikoksia koskevia säännöksiä uudistettiin kokonaisuudessaan vuonna 2011 (HE 282/2010 vp). Tässä yhteydessä lapsen seksuaalisen hyväksikäytön (RL 20:6) vähimmäisrangaistusta korotettiin neljään kuukauteen. Törkeän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön vähimmäisrangaistuksen nostamiselle ei tällöin nähty tarvetta ottaen huomioon Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tekemä tutkimus lasten seksuaalista hyväksikäyttöä koskevasta rangaistuskäytännöstä (Optula 2009). Tutkimuksen mukaan törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä tuomitaan yleensä suhteellisen pitkiä ehdottomia vankeusrangaistuksia. Seksuaalirikoksia koskevia säännöksiä muutettiin edelleen hiljattain tehdyssä raiskausrikoksia koskevassa uudistuksessa (HE 216/2013 vp), minkä yhteydessä törkeän raiskauksen yhdeksi kvalifiointiperusteeksi lisättiin teon kohdistuminen alle 18-vuotiaaseen lapseen. Jatkuvasti tehtävät lainmuutokset hankaloittavat säännösten soveltamista etenkin tämän kaltaisissa rikostyypeissä, joissa tekoajat saattavat olla pitkiä, ja käsiteltävänä olevat teot tulevat tuomioistuimen käsiteltäväksi toisinaan vasta useamman vuoden päästä tekoajankohdasta.

Törkeän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön (RL 20:7 §) vähimmäisrangaistuksen korottaminen kahteen vuoteen

Törkeää lasten seksuaalista hyväksikäyttöä koskevan rikoksen vähimmäisrangaistuksen korottamisen osalta ongelmaksi muodostuu käytännön käräjäoikeustyössä nuorten ja nuorten aikuisten seurustelusuhteet sellaisissa tilanteissa, joissa RL 20:7a §:n rajoitussäännös ei sovellu mm sen vuoksi nuorten ikäero on suuri ja jotka eivät tule tuomittavaksi perusmuotoisena lapsen seksuaalisena hyväksikäyttönä (RL 20:6 § 2 mom.). Lisäksi on hyvä pitää mielessä, että lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö pitää sisällään hyvin erilaisia tekotapoja ja että sukupuoliyhteyden määritelmä seksuaalirikoksissa on laajempi kuin perinteinen sukupuoliyhteys, sillä se käsittää myös oraali- ja anaaliyhdynnät tai mm sormella naisen/tytön sukupuolielimeen tunkeutumisen.

Rikoslain 20 luvun 8a-c § ja 17 luvun 18 ja 19 §:n rikosten vähimmäisrangaistuksen korottaminen neljään kuukauteen vankeutta

Kansalaisaloitteessa ehdotetaan vähimmäisrangaistuksen korottamista myös eräiden muiden rikosten osalta. Perusteena tälle on esitetty sitä, että näistä rikoksista tuomituista sakkorangaistuksista ei jää rikosrekisteriin merkintää, jolloin rikoksiin syyllistyneet voivat hakeutua työskentelemään lasten pariin niin sanotusti puhtain paperein. Rikosrekisterilain 6 §:n 2 momentin mukaan lasten pariin töihin tai muuhun toimintaan hakeutuvilta pyydettävään rikostaustaotteeseen merkitään tiedot myös muun muassa pornografia- ja seksuaalirikoksista saaduista sakkotuomioista. Kyseinen rikostaustaotteelle merkittäviä tietoja koskeva uudistus tehtiin samassa yhteydessä vuonna 2011, kun lapsiin kohdistuvia seksuaalirikoksia koskevia säännöksiä muutettiin. Tarvetta aloitteessa mainittujen rikosten vähimmäisrangaistusten korottamiselle ei siis voida perustella tällä perustein.

Lisäksi asiassa on hyvä havaita, että esimerkiksi lapsen houkutteleminen seksuaalisiin tarkoituksiin (RL 20:8b) on valmisteluluontoinen teko, jolloin ei vaikuta perustellulta, että vähimmäisrangaistus siitä olisi korkeampi kuin lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yrityksen (vähimmäisrangaistus 14 päivää vankeutta) tai sama kuin lapsen seksuaalisen hyväksikäytön. Mikäli houkuttelurikos etenee yrityksen tai täytetyn teon asteelle, rangaistus määräytyy niitä koskevien säännösten mukaan. Lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä koskevan rangaistussäännöksen soveltumiskynnys on melko alhainen, ja jo pelkkä seksuaalissävytteinen puhe voi täyttää säännöksen tunnusmerkistön. Rangaistussäännös, joka koskee seksuaalipalveluiden ostamista nuorelta (RL 20:8a) soveltuu kaikkiin alle 18-vuotiaisiin. Mikäli lapsi on alle 16-vuotias, tulee sovellettavaksi samalla myös lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, jolloin myös sovellettavaksi tuleva vähimmäisrangaistus määräytyy tämän mukaan. Myös nämä seikat tulisi ottaa huomioon arvioitaessa tarvetta kyseisten rikosten vähimmäisrangaistusten korottamiseen.

Lausunnon on valmistellut käräjätuomari Hilppa Piirtola

Laamannin estyneenä ollessa Tapani Koskimäki
käräjätuomari